

Finansklagenemnda Skade

Uttalelse FinKN-2015-147

10.4.2015

Tryg Forsikring

Verdisaker

Smykke av svart korall – manglende fortolling/importrestriksjoner – ulovlig interesse? – selskapets aksept – strl. § 317.

Sikrede kjøpte et smykke laget av svart korall på ferie i utlandet, og tegnet verdigjenstandsforsikring for smykket da hun kom hjem. Smykket ble ikke fortollet ved ankomst til Norge. Selskapet ble gjort kjent med smykkets art og type ved tegningen av forsikringen. Sikrede tapte senere smykket, og krevde tapet dekket under forsikringen. Selskapet avslo sikredes krav, og viste til at svarte koraller står på CITES-listen over dyrearter med importrestriksjoner, og at smykket uansett skulle ha blitt fortollet. Selskapet anførte at det var forsikret en ulovlig interesse, og at en utbetaling fra selskapet ville være i strid med hvitvaskingsforbudet i strl. § 317. Saken reiser i tillegg spørsmål om selskapet kan sies å ha akseptert smykket som en lovlig interesse ved tegningen. Nemnda kom til at erstatningen kunne avslås under henvisning til unntak for ulovlig interesse.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: forsikringsdekning kr 90.195.

Finansklagenemnda Skade bemerker:

Spørsmålet er om selskapet kan avslå erstatning etter tap av smykket under henvisning til vilkårenes unntak for ulovlig interesse, jf. NL 5-1-2, avtl. § 36 og strl. § 317.

Sikrede krever dekning for tap av et armbånd til en verdi av kr. 76.500 eks. mva., som ble kjøpt da hun var på ferie i Karibien i 2006. Smykket er på kvitteringen omtalt som "Black coral small sunrise diamond bracelet yellow gold". Det ble ikke betalt toll på smykket da det ble innført til Norge. Svart korall er oppført på CITES liste II over arter med handelsrestriksjoner, og er ikke tillatt å eksportere eller importere til Norge uten sertifikat (utførselslisens) fra opprinnelseslandet.

Selskapet anfører at det er forsikret en ulovlig interesse, og at forsikringen derfor er ugyldig. Det er i denne forbindelse vist til selskapets generelle vilkår pkt. 5.1 som fastsetter at forsikringsavtalen bare omfatter lovlige interesser, jf. NL 5-1-2 og avtl. § 36. Spørsmålet om en gjenstand utgjør en ulovlig interesse må avgjøres etter en konkret vurdering basert på graden av ulovlighet, forbindelsen mellom det ulovlige forholdet og den sikrede interesse, årsakssammenhengen mellom det ulovlige forholdet og skaden, samt sikredes kunnskap om det ulovlige forholdet, jf. bl.a. NOU 1987:24 s. 111-112. Se også FinKN-2012-601 og FinKN-2014-061.

Flertallet, de Vibe Malling, Flavik, Lileng, Bjønness og Faye-Schjøll, har under tvil kommet til at smykket representerer en ulovlig interesse. Sikrede har overtrådt to adskilte offentlige regelsett. Smykket er ikke fortollet ved innførselen til Norge og det er ført ut fra vedkommende stat – og ført inn til Norge – uten at CITES-reglene er fulgt. Sistnevnte innebærer en overtredelse av lov om innførsel- og utførselregulering § 4, jf. forskrift 15.11.2002 nr. 1276 til gjennomføring av konvensjon 3.3.1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna. Hensikten med CITES-reglene er å bringe internasjonal handel med truede dyre- og plantearter under kontroll. Det er etablert et system med import- og eksportlisenser. Svarte koraller kan innføres, eksporteres og

importeres lovlig til andre stater dersom en har fått en eksportlisens (et CITES sertifikat) fra myndighetene i opphavsstaten.

Ingen av overtredelsene gjør det naturlig å tale om det forsikringsavtalelovens forarbeider benevner som "massivt ulovlige interesser", som f.eks. fremstilling av sprit eller narkotika, jf. NOU 1987:24 s. 111. I FinKN-2014-061 fant nemnda at det ikke forelå en ulovlig interesse i en sak der sikrede ikke hadde oppgitt smykker til fortolling ved innreise til Norge. Her ble det bl.a. vist til at brudd på regler om toll og moms kan sammenlignes med brudd på næringslovgivningen, se også FSN 7109. I dette tilfellet kommer bruddet på CITES-reglene i tillegg. Lovgivning og rettspraksis fra de senere år viser en skjerpet holdning overfor ulike typer miljøovertredelser. Høyesterett har tidligere lagt til grunn at allmennpreventive grunner tilsier at det må reageres med ubetinget fengselsstraff ved overtredelse av forbudet mot inn- og utførsel av CITES-listede gjenstander "når overtredelsen skjer i næringsøyemed, og er av et ikke ubetydelig omfang", jf. Rt-2003-634 (avsnitt 21).

Handel med truede arter regulert av CITES-reglene er etter dette ulovlig med mindre sikrede har skaffet en lisens. Kravet om lisens må sees som et dokumentasjonskrav som eventuelt må kunne oppfylles i ettertid, og også ved en henvendelse til vedkommende lands myndigheter. Statens Naturforvaltning har oppgitt at personer som må tåle inndragning på bakgrunn av manglende CITES-sertifikat ved ankomst til Norge, vil gis tre uker til å dokumentere at vedkommende hadde lovlig adgang til å importere smykket. Sikrede har oppgitt at hun kunne fått et CITES-sertifikat når hun kjøpte smykket, men at dette ikke lenger kan fremskaffes fordi butikken er nedlagt.

Flertallet mener dette må være sikredes risiko. I så fall er gjenstanden ulovlig i Norge. Dette tilsier at det foreligger en ulovlig interesse.

Videre er det en forbindelse mellom det ulovlige forholdet og den forsikrede interesse. Dersom myndighetene hadde avdekket at sikrede ved innførselen ikke hadde betalt toll og at smykket ikke hadde gyldig CITES-sertifikat, ville det blitt inndratt.

Selv om smykket i seg selv ikke er ulovlig og det ikke er årsakssammenheng mellom det ulovlige forhold og tapet av smykkene, mener flertallet under tvil at interessen i dette tilfellet er ulovlig. Det må gjelde selv om sikrede anfører at hun ikke var klar over at forholdet var ulovlig.

Det er i saken reist spørsmål om selskapet må sies å ha akseptert smykket som en lovlig interesse på bakgrunn av at sikrede ved tegning av forsikringen oppgav at det var et smykke med svarte koraller. Flertallet mener at selskapet må kunne forutsette at smykker er lovlig eksportert og innført til Norge, manglende sertifikat er et særlig forhold sikrede eventuelt må opplyse om, jf. FinKN-2012-391.

Ut fra resultatet er det ikke nødvendig for nemnda å ta stilling til om en utbetaling fra selskapet ville være i strid med hvitvaskingsforbudet i strl. § 317.

Mindretallet, Okkenhaug og Glæsel, er enig i at smykket representerer en ulovlig interesse, men mener i motsetning til flertallet at det ikke kan være tvil om dette. Mindretallet baserer dette på at smykket ville vært inndratt, både med hjemmel i tollreglene og regler om innførsel og utførsel av CITES-gjenstander om forholdet hadde blitt oppdaget etter innførsel. Det vises til mindretallet i FinKN-2014-061.

Konklusjon: Selskapet gis medhold.

Uttalelsen er avgitt under dissens

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (konstituert leder), Wenche Flavik, Line Merete Lileng, Elisabet Okkenhaug, Anne Glæsel, Paal Bjønness og Valentina Beqiri Faye-Schjoll.

Spørsmålet i saken er om Tryg må erstatte tap av sikredes smykke under verdigjenstandsforsikringen.

I selskapets generelle vilkår gjeldende på skadetidspunktet pkt. 5.1 fremgikk følgende:

Forsikringsavtalen omfatter bare lovlig interesse som kan verdsettes i penger.

I forsikringsbeviset ble smykket beskrevet som:

Passmann armbånd Black Coral verdi kr 90.195,-

Ved tegning av forsikringen i 2006 sendte sikrede inn kvittering for kjøp av smykket. Kvitteringen omtalte smykket som:

Black coral small sunrise diamond bracelet yellow gold

Sikrede sendte skademelding til selskapet 20.1.14 og forklarte at smykket var mistet på et kjøpesenter i utlandet. Sikrede anslo smykkets verdi til kr 120.000.

Sikrede oppga i e-post til selskapet at hun hadde lett etter fortollingsdokumenter for smykket, men ikke funnet disse.

Ifølge selskapets utreder opplyste Statens Naturforvaltning at sorte koraller sto på CITES-listen, og at det ikke var tillatt å importere slike til Norge uten en CITES-tillatelse fra eksportlandet. Dersom et smykke ble innført uten slik tillatelse, skulle det ha blitt inndratt.

Selskapet mottok takst fra gullsmed Ø, hvor følgende fremgikk:

Siden sort korall ikke kan innføres til Norge (men i følge produsenten omsettes lovlig i USA) er det vanskelig å ta dette smykket inn direkte til Norge.

Jeg setter derfor takst til gjenanskaffelsesverdi uten norsk mva kr 76.500.

Selskapet avslo sikredes krav. Selskapet viste til at det ikke var fremlagt fortollingsdokumenter for smykket, og at svarte koraller kun lovlig kunne importeres til Norge med CITES-tillatelse. Det ble anført at en utbetaling fra selskapet ville være i strid med strl. § 317, at det var forsikret en ulovlig interesse i strid med selskapets forsikringsvilkår, jf. også avtl. § 36 og NL 5-1-2, og at det uansett ikke var sannsynliggjort at smykket hadde en slik verdi som oppgitt.

Sikrede klaget saken inn til sekretariatet for Finansklagenemnda.

Selskapet viste til nemndas uttalelse i FinKN-2014-173, og anførte at denne saken skilte seg fra angjeldende sak, ettersom det var tale om import uten tillatelse. Selskapet anførte at smykket dermed var å regne som utbytte av en straffbar handling.

Sikrede opprettholdt sitt krav, og viste til at selskapet hadde blitt gjort kjent med at smykket var laget av svarte koraller ved tegningen, men at sikrede ikke var klar over kravet om CITES-sertifikat. Det ble tilbakevist at smykket var ervervet ved en straffbar handling, og vist til at sikrede kunne ha fått slikt sertifikat ved kjøpet om hun hadde vært klar over at dette var nødvendig.

Sekretariatet vurderte saken, og tilskrev selskapet. Sekretariatet anså det som tvilsomt om det var tale om en ulovlig interesse, og bemerket:

Det ulovlige forholdet i denne saken er selve innførselen til Norge uten CITES-sertifikat og uten fortolling. Vi er av den forståelse at selve anskaffelsen av smykket i utlandet var lovlig, og det er heller ikke noe forbud mot å eie eller oppbevare svart korall i Norge.

...

Ved vurderingen av forbindelsen mellom den forsikrede interesse (smykket) og det ulovlige forholdet (innførselen), vil vi bemerke at slik vi forstår saken kunne smykket mest sannsynlig ha blitt lovlig innført

dersom sikrede hadde bedt om et sertifikat ved kjøpet. Det ulovlige forholdet er med andre ord ingen nødvendig forutsetning for ervervet av den forsikrede interessen, og smykket kunne altså så vidt vi forstår både ha blitt anskaffet og innført på lovlig måte.

Når det gjelder sikredes subjektive klanderverdighet er vi av den oppfatning at det neppe kan legges til grunn at en alminnelig forsikringstaker har gjort seg kjent med innførsel- og utførselsreguleringsloven eller forskrift om handel med truede arter, og tilhørende bestemmelser. Brudd på loven regnes som en forseelse og kan straffes med bøter eller fengsel på inntil 6 måneder ved forsett og 3 måneder ved uaktsomhet. Forholdet vil altså i alle tilfeller falle i det nedre sjiktet hva gjelder subjektiv klanderverdighet. Sikrede burde imidlertid etter vårt syn være kjent med at gjenstanden skulle ha blitt fortollet ved innførsel til Norge.

Sekretariatet stilte videre spørsmål ved om selskapet kunne sies å ha akseptert smykket som en lovlig interesse på bakgrunn av opplysningene sikrede hadde gitt ved tegningen av forsikringen.

Sekretariatet fant videre grunn til å stille spørsmål ved om en utbetaling fra selskapet ville være i strid med strl. § 317, og bemerket bl.a.:

Begrepet "*utbytte*" omfatter verdier som er fremskaffet ved en straffbar handling eller på annen måte står i nær sammenheng med en straffbar handling. Ting som har vært gjenstand for en straffbar handling, men som ikke er fremskaffet gjennom lovbruddet vil normalt ikke regnes som utbytte, jf. Ot.prp. nr. 53 (1992-93) s. 25.

...

Sentralt i vurderingen av om smykket er å anse som utbytte av en straffbar handling er om det er anskaffet eller ervervet ved den straffbare handlingen, og at det må foreligge en nær sammenheng mellom handlingen og gjenstanden. Sekretariatet antar at smykket ikke nødvendigvis er å regne som utbytte av en straffbar handling når dette er anskaffet på lovlig måte, men deretter innført til Norge i strid med bestemmelser i lov og forskrift.

Selskapet opprettholdt sitt standpunkt, og viste til uttalelser i forarbeidene til strl. § 317, hvor det fremkom at "*ulovlig importerte våpen*" skulle anses som utbytte av en straffbar handling, selv om altså våpen i seg selv ikke var en ulovlig gjenstand. Selskapet mente at uttalelsen i forarbeidene tilsa at også innførsel av smykket uten importtillatelse måtte innebære at smykket ville anses som utbytte av en straffbar handling, selv om smykket i seg selv ikke var en ulovlig gjenstand. Når det gjaldt spørsmålet om selskapets aksept, ble det bemerket at selskapet ikke hadde vært oppmerksom på forholdet da forsikringen ble tegnet.

Sikrede anførte at det ikke kunne trekkes noen parallell mellom våpen og smykker, ettersom krav om importtillatelse for sistnevnte ikke kunne anses som allment kjent.

Finansklagenemnda Skade bes ta stilling til om sikredes tap er dekningsmessig under forsikringen.

Tidligere uttalelser:

5898 7109 2012-601 2014-061 2014-173

Rettspraksis:

RG 2002 s. 1325